

Nr 127

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i förordningen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar, m. m.; given den 18 oktober 1974.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

CARL GUSTAF

G. E. STRÄNG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att det i stadshypoteksförordningen förs in bestämmelser om fusion mellan stadshypoteksföreningar. Förslaget är närmast föranlett av att Stockholms stadshypoteksförening och Upplands stadshypoteksförening beslutat sammangå i en förening.

1 Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar

Härigenom förordnas att i förordningen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar¹ skall införas en ny paragraf, 38 a §. samt närmast före den nya paragrafen en ny rubrik av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Fusion

38 a §

Konungen får lämna tillstånd till verkställande av avtal om fusion mellan stadshypoteksföreningar innehårande att den ena föreningen (överlåtande föreningen) skall uppgå i den andra föreningen (övertagande föreningen) på så sätt att medlemmarna i den överlåtande föreningen blir medlemmar i den övertagande föreningen samt att den överlåtande föreningen upplöses utan likvidation och att alla dess tillgångar och skulder övertages av den övertagande föreningen. Fusionen skall anses genomförd den dag Konungen bestämmer.

Tillstånd till verkställande av fusionsavtal får meddelas endast om förslag till avtalet godkänts av den överlåtande föreningens stämma.

Medlem i stadshypoteksförening som ej samtyckt till fusion har rätt att inom en månad efter det Konungen lämnat tillstånd till fusionsavtalets verkställande säga upp sig till utträde. Hans lån förfaller därvid till betalning. Den övertagande föreningen får betinga sig ersättning för ränteförlust och för förlorade förvaltnings- och fondbidrag enligt de bestämmelser för betalning av lån i förtid som anges i det i 39 § angivna reglementet.

¹ Omtryckt 1974: 261.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

I beslut om tillstånd enligt första stycket kan Konungen i fråga om den övertagande föreningens styrelse för viss tid medge undantag från bestämmelserna i 22 § om högsta antalet styrelseledamöter och om den tid för vilken ledamöterna skall väljas.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

2 Förslag till**Lag om befrielse från skattskyldighet vid fusion inom stadshypoteksinstitutionen, m. m.**

Härigenom förordnas som följer.

Stadshypoteksförening är befriad från skyldighet att erlagga skatt med anledning av fusion inom stadshypoteksinstitutionen. Övertagande förening har vid taxering till statlig inkomstskatt rätt till avdrag för sådan den överlåtande föreningens skatt, vilken enligt 4 § 1 mom. första stycket lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt¹ skulle ha varit avdragsgill för den överlåtande föreningen. Restituerad, avkortad eller avskriven skatt som enligt 2 § första stycket samma lag skulle ha utgjort skattepliktig intäkt för den överlåtande föreningen utgör skattepliktig intäkt för den övertagande föreningen vid taxering till statlig inkomstskatt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1975 och skall tillämpas första gången vid 1975 års taxering.

3 Förslag till**Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)**

Härigenom förordnas att punkt 5 av anvisningarna till 35 § kommunalskattelagen (1928: 370) skall ha nedan angivna lydelse.

Anvisningar*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*till 35 §²

5. Skattepliktig realisationsvinst eller avdragsgill realisationsförlust skall i intet fall anses uppkomma, då aktiebolag övertager tillgångar

5. Skattepliktig realisationsvinst eller avdragsgill realisationsförlust skall i intet fall anses uppkomma, då aktiebolag övertager tillgångar

¹ Rubrikens lydelse enligt prop. 1974: 132.

² Senaste lydelse 1969: 741.

Nuvarande lydelse

genom fusion, som i 28 § 3 mom. första stycket avses. Har moderbolag avyttrat egendom, som bolaget genom sådan fusion övertagit från dotterbolag, skall vid bedömandet av frågan om skattepliktig realisationsvinst eller avdragsgill realisationsförlust uppkommit så anses, som om moder- och dotterbolag utgjort en skattskyldig. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning vid sådan fusion mellan föreningar, som i 28 § 3 mom. andra stycket avses, och vid fusion mellan sparbanker enligt 78 § lagen den 3 juni 1955 om sparbanker samt då ett bankaktiebolags hela bankrörelse övertagits av ett annat bankbolag eller ett försäkringsbolags hela försäkringsbestånd övertagits av ett annat försäkringsbolag.

Föreslagen lydelse

genom fusion, som i 28 § 3 mom. första stycket avses. Har moderbolag avyttrat egendom, som bolaget genom sådan fusion övertagit från dotterbolag, skall vid bedömandet av frågan om skattepliktig realisationsvinst eller avdragsgill realisationsförlust uppkommit så anses, som om moder- och dotterbolag utgjort en skattskyldig. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning vid sådan fusion mellan föreningar, som i 28 § 3 mom. andra stycket avses, och vid fusion mellan sparbanker enligt 78 § lagen den 3 juni 1955 om sparbanker *eller fusion mellan stadshypoteksföreningar* samt då ett bankaktiebolags hela bankrörelse övertagits av ett annat bankbolag eller ett försäkringsbolags hela försäkringsbestånd övertagits av ett annat försäkringsbolag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1975 och skall tillämpas första gången vid 1975 års taxering.

Utdrag av protokollet över finansärenden hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 18 oktober 1974.

Närvarande: ministern för utrikes ärendena ANDERSSON, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, NORLING, LÖFBERG, CARLSSON, FELDT, SIGURDSEN, GUSTAFSSON, ZACHRISSON, LEIJON, HJELM-WALLÉN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ändring i förordningen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar, m. m. och anför.*

Inledning

Stadshypoteksinstitutionen består av en central kassa — Konungariket Sveriges stadshypotekskassa — samt lokalt verksamma stadshypoteksföreningar. Stadshypotekskassan har till uppgift att genom upplåning mot obligationer skaffa medel till utlåning genom föreningarna. Dessa har till ändamål att — var och en inom sitt geografiskt bestämda verksamhetsområde — lämna lån mot inteckningssäkerhet i fast egendom eller tomträtt och lån åt samfällighetsförening.

Stadshypotekskassan har med eget yttrande till Kungl. Maj:t överlämnat en den 4 april 1974 dagtecknad skrivelse från Stockholms stadshypoteksförening och Upplands stadshypoteksförening vari de båda föreningarna hemställt dels om tillstånd till verkställande av ett mellan föreningarna träffat avtal innebärande att Upplands stadshypoteksförening genom fusion skall uppgå i Stockholms stadshypoteksförening, dels om bestämmelser som medger att den nya föreningsstyrelsen efter fusionen får bestå av fler ledamöter än som f. n. är tillåtet.

Efter remiss har yttrande över skrivelsen avgetts av bankinspektionen.

Nuvarande ordning m. m.

De viktigaste reglerna om stadshypoteksinstitutionens verksamhet finns i förordningen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar (omtryckt SFS 1974: 261) och i reglementet (1968: 654) för Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och för stadshypoteksföreningar.

I 20 § stadshypoteksförordningen anges bl. a. att ansökan om tillstånd att bilda förening skall göras hos Kungl. Maj:t och att Kungl. Maj:t bestämmer föreningens verksamhetsområde. Antalet stadshypoteksförening-

är är f. n. 21. I beslut den 22 januari 1971 har Kungl. Maj:t bl. a. förskrivit att verksamhetsområdet för Upplands stadshypoteksförening skall omfatta Stockholms län med undantag av Stockholms och Södertälje kommuner och att verksamhetsområdet för Stockholms stadshypoteksförening skall bestå av Stockholms kommun.

Stadshypoteksförordningen innehåller inte några bestämmelser om fusion mellan stadshypoteksföreningar. En sammanslagning av två föreningar får därför f. n. med tillämpning av 38 § i förordningen genomföras genom att en av föreningarna träder i likvidation. Enligt nämnda lagrum förordnar Kungl. Maj:t om förenings likvidation och om det förfarande som därvid skall tillämpas. Vidare stadgas att förening skall höras, innan förordnande om likvidation meddelas för den, samt att — efter betalning av skulderna — återstoden av föreningens tillgångar skall överlämnas till stadshypotekskassan. Medel, som härrör från förening vars verksamhetsområde övertagits av annan förening, får dock efter Kungl. Maj:ts bestämmande överlämnas till sistnämnda förening.

Medlem i stadshypoteksförening är enligt 21 § stadshypoteksförordningen den som hos föreningen häftar för lån för vilket föreningen erhållit medel från kassan. I 37 § förordningen anges att låntagare är skyldig att erlægga förvaltnings- och fondbidrag till sin förening. Bidraget utgår med belopp som krävs för föreningens förvaltningskostnader och för avsättning till den säkerhetsfond som skall byggas upp inom varje stadshypoteksförening.

Enligt 22 § stadshypoteksförordningen skall stadshypoteksförenings styrelse bestå av minst fem och högst sju ledamöter. En av ledamöterna och suppleant för honom utses av stadshypotekskassan. Övriga ledamöter och suppleanter för dem väljs på ordinarie föreningsstämma. Valet sker för tiden t. o. m. den ordinarie föreningsstämma som hålls under tredje året efter valet. Avgår vald ledamot eller suppleant före mandattidens slut sker nyval för återstående tid på nästa ordinarie föreningsstämma.

Skrivelsen den 4 april 1974

I Stockholms stadshypoteksförenings och Upplands stadshypoteksförenings skrivelse anføres att de båda föreningarna på de ordinarie stämmorna år 1974 och därefter på extra stämmor godkänt ett upprättat förslag till avtal om fusion mellan de båda föreningarna. I anslutning härtill framhålls att det vid en analog tillämpning av fusionsreglerna i lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar inte skulle ha varit nödvändigt att lägga fram sammanläggningsfrågan på Stockholmsföreningens stämma men att det ändå ansetts lämpligt att låta även medlemmarna i denna förening ta ställning till fusionsfrågan. I sammanhanget erinras om att,

sedan föreningsmedlems solidariska ansvar för föreningens förbindelser år 1970 avvecklats, eventuella differenser mellan föreningarna vad gäller fondrelation, fondbildningskapacitet och utvecklingstendenser i övrigt numera torde sakna betydelse för låntagarna vid en sammanslagning av föreningar.

Med hänvisning till ett mellan de båda föreningarna upprättat fusionsavtal hemställer föreningarna hos Kungl. Maj:t om tillstånd till verkställande av avtalet innebärande att Upplands stadshypoteksförening skall uppgå i Stockholms stadshypoteksförening på så sätt att medlemmarna i Upplands stadshypoteksförening blir medlemmar i Stockholms stadshypoteksförening, att Upplands stadshypoteksförening upplöses utan likvidation, att alla dess tillgångar och skulder övertages av Stockholms stadshypoteksförening samt att denna förening med firma Stockholms läns stadshypoteksförening skall få sitt verksamhetsområde utvidgat till att omfatta hela Stockholms län med undantag av Södertälje kommun.

Föreningarna hemställer vidare att bestämmelser meddelas varigenom det blir möjligt att under en övergångstid på fem år låta den fusionerade föreningens styrelse bestå av elva ledamöter.

För det fall sammanslagningen av de båda föreningarna inte anses böra ske genom fusion hemställer föreningarna att Kungl. Maj:t med tillämpning av 38 § stadshypoteksförordningen förordnar om likvidation av Upplands stadshypoteksförening och meddelar behövliga föreskrifter om överförande av denna förenings säkerhetsfond och utelöpande lån till Stockholms stadshypoteksförening.

Yttranden över skrivelsen

Stadshypotekskassan framhåller att det är kassan som tagit initiativ till sammanslagningen av de båda stadshypoteksföreningarna samt förordar att sammanslagningen sker genom fusion. Kassan påpekar att revisionen av Upplands stadshypoteksförenings räkenskaper för år 1974 bör slutföras av de revisorer som utsetts för Stockholms stadshypoteksförening och att frågan om ansvarsfrihet för Upplands stadshypoteksförenings styrelse beträffande samma räkenskapsår bör prövas av den fusionerade föreningens ordinarie föreningsstämma år 1975.

Bankinspektionen tillstyrker framställningen om sammanslagning av de båda föreningarna och understryker att ytterligare rationaliseringar inom den organisatoriska ramen för stadshypoteksinstitutionen är påkallade. Den nu aktuella sammanslagningen bör alltså följas av flera. Detta förhållande bör enligt inspektionen beaktas, då det gäller att ta ställning till de i ärendet diskuterade formerna för sammanslagningen. Inspektionen framhåller att lagändringar krävs för att sammanslagningen skall kunna genomföras enligt kassans och föreningarnas inten-

tioner, eftersom bestämmelser om fusion saknas i stadshypoteksförordningen och eftersom antalet styrelseledamöter enligt föreningarnas ansökan under en tid skulle komma att överstiga det i 22 § samma förordning högsta medgivna antalet. Inspektionen tillstyrker att statsmakterna genomför de författningsändringar som behövs för att möjliggöra sammanslagning av stadshypoteksföreningar genom fusion. Alternativet med fusion har i det nu aktuella fallet bestämda fördelar framför alternativet att genomföra sammanslagningen via ett likvidationsförfarande. Inspektionen tillstyrker också att en dispensbestämmelse införs, varigenom det blir möjligt att vid en sammanslagning temporärt medge att den nya styrelsen får ha fler ledamöter än som nu är tillåtet. En tillfällig ökning av antalet styrelseledamöter kan underlätta en sammanslagning och bidra till kontinuitet i verksamheten.

Den författningsmässiga grunden för en fusion kan enligt inspektionens uppfattning åstadkommas på två vägar. Antingen kan efter mönster från 1968 års fusion av stadshypoteks- och bostadskreditinstitutionerna en särskild förordning utfärdas eller också kan ändring ske i stadshypoteksförordningen. Inspektionen förordar den senare lösningen.

Departementschefen

Stadshypoteksinstitutionen har till uppgift att lämna fastighetskrediter. Stadshypotekskassan skaffar genom upplåning på obligationsmarknaden medel till utlåning åt stadshypoteksföreningarna. Dessa har i sin tur till ändamål att lämna lån till fastighetsägare, tomträttsinnehavare och samfällighetsföreningar mot föreskriven säkerhet. Förenings medlemskrets utgörs av dess låntagare.

Som en följd av det ökade bostadsbyggandet har stadshypoteksinstitutionens utlåning efter hand ökat kraftigt. Vid utgången av år 1973 uppgick föreningarnas utestående lån till ca 36,5 miljarder kronor. Staten är engagerad i stadshypoteksinstitutionens verksamhet bl. a. genom att staten som säkerhet för stadshypotekskassans obligationsupplåning ställer till förfogande en grundfond i form av en garantiförbindelse som utfärdas av riksgäldsfullmäktige. Efter beslut av 1974 års vårriksdag uppgår grundfonden till 5 miljarder kronor (prop. 1974: 76, NU 31, rskr 223, SFS 1974: 261).

De ökade anspråken på stadshypoteksinstitutionens utlåning ställer självfallet stora krav på institutionens allmänna organisation. En översyn av denna skedde år 1968 i samband med att bostadskreditinstitutionen — Svenska bostadskreditkassan jämte bostadskreditföreningar — genom fusion uppgick i stadshypoteksinstitutionen (prop. 1968: 153, BaU 62, rskr 370, SFS 1968: 575—577). Mera omfattande ändringar i de regler som gäller för stadshypoteksinstitutionen genomfördes även år 1970, då bl. a. föreningsmedlemmarnas dittillsvarande solidariska

ansvar för föreningarnas förbindelser avskaffades och institutionen ställdes under tillsyn av bankinspektionen (prop. 1969: 171, BaU 1970: 6, rskr 76, SFS 1970: 66).

Vid remissbehandlingen av den promemoria som låg till grund för förslagen i prop. 1969: 171 framställdes från några håll önskemål om en mera genomgripande översyn av stadshypoteksinstitutionens organisation och verksamhet. Med anledning därav uttalade jag i propositionen att det var angeläget att institutionen själv tog till vara de möjligheter som kan vinnas till rationaliseringar i olika hänseenden. Jag framhöll därvid att kassan och föreningarna borde verka för att ändringar av föreningarnas verksamhetsområden eller sammanslagningar av föreningar kom till stånd, där detta kunde anses rationellt. I Kungl. Maj:ts beslut den 22 januari 1971 om ändring av verksamhetsområdena för vissa stadshypoteksföreningar erinrades om nämnda uttalande i prop. 1969: 171. Mot denna bakgrund har stadshypotekskassan verkat för en sammanslagning av Stockholms stadshypoteksförening och Upplands stadshypoteksförening. Detta har lett till att de båda föreningarna beslutat om en sammanslagning. I skrivelse till Kungl. Maj:t har föreningarna hemställt om tillstånd att genomföra sammanslagningen i form av en fusion, innebärande att Upplands stadshypoteksförening utan föregående likvidation skall uppgå i Stockholms stadshypoteksförening. I andra hand har föreningarna hemställt att Kungl. Maj:t förordnar om en sammanslagning av de båda föreningarna via en likvidation av Upplands stadshypoteksförening.

Bankinspektionen tillstyrker framställningen om en sammanslagning av de båda föreningarna genom fusion. Enligt inspektionen finns det från rationaliseringssynpunkt behov av ytterligare sammanslagningar av stadshypoteksföreningar. Med hänsyn härtill föreslår inspektionen att det i stadshypoteksförordningen införs regler som möjliggör också framtida fusioner av föreningar.

Stadshypoteksförordningen innehåller inte några regler som är avsedda att tillämpas vid en sammanslagning av stadshypoteksföreningar. En sammanslagning måste sålunda f. n. genomföras via ett likvidationsförfarande. En smidigare lösning är enligt min uppfattning att medge stadshypoteksföreningar att gå samman genom fusion enligt regler som i huvudsak motsvarar vad som gällde för 1968 års fusion av stadshypoteks- och bostadskreditinstitutionerna. Jag delar därför bankinspektionens uppfattning att regler om fusion bör tas in i stadshypoteksförordningen. Därmed blir det möjligt att genom fusion genomföra den nu aktuella föreningssammanslagningen samtidigt som genomförandet av andra, framtida sammanslagningar underlättas.

Jag förordar sålunda att i stadshypoteksförordningen införs bestämmelser om fusion av stadshypoteksföreningar. Bestämmelserna bör utformas så att Kungl. Maj:t bemyndigas att ge tillstånd till verkställande

av fusionsavtal innebärande att den ena föreningen (överlåtande föreningen) skall uppgå i den andra föreningen (övertagande föreningen) på så sätt att medlemmarna i den överlåtande föreningen blir medlemmar i den övertagande föreningen och att den överlåtande föreningen upplöses utan likvidation och att alla dess tillgångar och skulder övertages av den övertagande föreningen. En förutsättning bör vara, att den föreslagna fusionen godkänts av den överlåtande föreningens stämma, därvid det bör vara tillräckligt att beslutet fattats på en stämma och utan krav på kvalificerad majoritet. I överensstämmelse med vad som gällde vid 1968 års fusion av stadshypoteksföreningar och bostadskreditföreningar bör vidare i förordningen anges att sådan medlem i överlåtande förening som inte samtyckt till fusionen skall ha möjlighet att lämna sin förening inom en månad efter lämnat tillstånd till avtalets verkställande, varvid medlemmens lån förfaller till betalning. Den övertagande föreningen bör i sådant fall ha rätt att av medlemmen få ersättning för ränteförluster och för förlorade förvaltnings- och fondbidrag enligt de regler som i allmänhet gäller vid förtida betalning av lån till stadshypoteksförening. I detta hänseende gäller f. n. enligt 44 § reglementet (1968: 654) för Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och för stadshypoteksföreningar att förening av utträdande medlem får betinga sig ränteskillnadsersättning på sätt och med belopp som stadshypotekskassan bestämmer och, om mindre än tio år förflutit efter lånets utlämnande, för förlorade förvaltnings- och fondbidrag likaledes med belopp som kassan bestämmer.

För att underlätta en sammanslagning av stadshypoteksföreningar bör i förordningen också tas in en bestämmelse som ger Kungl. Maj:t möjlighet att medge att den sammanslagna föreningens styrelse under en övergångstid får ha fler ledamöter än det högsta antal — sju ledamöter — som annars gäller för styrelsens storlek.

Utöver vad jag nu har angett kan det visa sig att en fusion föranleder ytterligare föreskrifter, t. ex. i fråga om revision och om prövning av ansvarsfrihet för styrelsen för den överlåtande föreningen såvitt rör föreningens verksamhet före fusionen. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att meddela sådana föreskrifter i samband med tillståndsürendet.

Den nu aktuella fusionen avses bli genomförd den 1 januari 1975. De förordade ändringarna i förordningen bör — om de vinner riksdagens bifall — därför träda i kraft så snart som möjligt efter det att riksdagen fattat sitt beslut.

Enligt förordningen (1969: 744) om befrielse från skattskyldighet vid fusion inom stadshypoteks- och bostadskreditinstitutionerna, m. m. befriades bl. a. stadshypoteksförening och bostadskreditförening från skyldighet att erlägga skatt med anledning av fusionen av de båda institutionerna. Enligt min mening bör skatteplikt inte heller föreligga för förening som omfattas av fusion som genomförs enligt de regler som

jag föreslagit i det föregående. Efter mönster av vad som angavs i nämnda förordning bör vid fusion av stadshypoteksföreningar vidare gälla *dels* att övertagande förening skall få avdrag för överlåtande förenings skatt i den mån skatten skulle varit avdragsgill för den överlåtande föreningen, *dels* att restituerad, avkortad eller avskriven skatt, som skulle ha utgjort skattepliktig intäkt för överlåtande förening, skall utgöra skattepliktig intäkt för övertagande förening. Skattebestämmelserna bör lämpligen tas upp i en särskild lag.

Jag anser vidare att vid fusion mellan stadshypoteksföreningar den övertagande föreningen och den överlåtande föreningen i realisationsvinsthänseende skall anses utgöra en skattskyldig. Detta föranleder ändring i punkt 5 av anvisningarna till 35 § kommunalskattelagen (1928: 370).

Hemställan

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att antaga inom finansdepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i förordningen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar,
2. lag om befrielse från skattskyldighet vid fusion inom stadshypoteksinstitutionen, m. m.,
3. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370).

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

